

Палеолитски локалитет Узун Мера, с Мустафино, Свети Николе

Археолошки истражувања 2018

- Прелиминарен извештај –

Во периодот помеѓу 01.10.2018 и 30.10.2018 беа извршени археолошки истражувања на локацијата Узун Мера во атарот на селото Мустафино. Овие истражувања се продолжение на минатогодишните, кога на овој локалитет беа откриени остатоци (камени орудии) од средниот палеолит. Носител на истражувањата е Институтот за Историја и Археологија при Факултетот за Образовни Науки на Универзитетот Гоце Делчев од Штип. Раководители на проектот се Проф. д-р Трајче Нацев, вонреден професор на УГД и д-р Дарко Стојановски, самостоен истражувач. Дел од стручната екипа е и Андреј Мачковски, магистер по Праисторија и специјалист за палеолитски камени орудии, и Стефанија Сојановска, технички документатор. Исто така во работата учествуваа неколку студенти по археологија на УГД.

Локалитетот Узун Мера се наоѓа помеѓу селата Ерџелија и Мустафино од двете страни на патот што ги поврзува овие две села. Артефакти од средниот палеолит се распослани на површина од околу 1 км² на издигната тераса на левиот брег на р. Немашница. Минатата година сондажно беа истражени три локации на нај издигнатиот дел на теренот (сонда 1-3). Освен на површината, беше констатирано дека палеолитски артефакти од делкан камен се среќаваат во геолошките слоеви до длабочина од 0.6 м. Беше утврдена стратиграфијата на теренот, и покрај малите разлики помеѓу сондите, сепак констатираме дека постои корелација помеѓу слоевите и артефактите од палеолитот на целата територија на локалитетот веројатно припаѓаат на заеднички геолошки и/или антропоген процес.

Целта на годинешните истражувања беше детална документација на густината и распространетоста на артефактите на помала територија. Истражувањето се концентрираше на сонда од 6 м² (2x3м), која заради континуитет од минатата година беше именувана како сонда 4. Оваа сонда се наоѓа на половина метар јужно од сонда 3. За

подетална документација сондата беше поделена на 6 квадрати, и секој од квадратите претставува индивидуална истражувачка единица. Се правеа откопи од 5цм и наодите беа документирани на основа за секој откоп и за секој квадрат одделно.

Како што и се очекуваше, стратиграфијата во сонда 4 е идентична на онаа евидентирана минатата година во сонда 3. Најгорниот слој 1 (СЕ 1), до длабочина од околу 30цм, претставува темно кафена смолница во кој, заради интензивната земјоделска обработка не се среќаваат камења, освен артефактите од делкан камен и поситни парчиња од суровината кои биле скршени од земјоделска механизација.

Слој 2 (СЕ 2) претставува истата матрица од темно кафена смолница, но низ неа се забележува висока концентрација на речни камења со различни димензии и различно геолошко потекло. Помеѓу необработените камења, исто како и во слој 1, се среќаваат одбитоци, орудија и јадра – продукти на Неандерталецот од средниот палеолит. Треба да се напомене дека некои од речните камења беа откриени целосно распукани, најверојатно како резултат на изложеност на екстремни температурни промени. Овој слој од речни камења продолжува до длабочина од 0.8 м, кога ископувањето беше прекинато бидејќи повеќе не се забележуваа археолошки артефакти, односно беше достигнат археолошки стерилен слој.

Почнувајќи од длабочина од 40цм, а особено од 45цм, на поголем дел од сондата, односно во квадратите 1, 2, 3, 4 и делумно 5 и 6 се забележува слој од покрупен песок (нанос, СЕ 3). И низ него се среќаваат археолошки артефакти и речни камења. На длабочина од 0.5м оваа мешавина од земја и песок добива нешто по светли тонови (светло кафеава, СЕ 4). Поради намалената концентрација на наоди, понатамошното ископување продолжи само во кв. 1 и 2. Беше констатирано дека многу бргу, од релативна длабочина од 0.6м, светло кафениот слој преминува во многу светол (жолт до бел) слој од песок, исто така со висока концентрација на речни камења (СЕ 5). Светлите тонови доаѓаат од високото количество на CaCO_3 , кое е очигледно и од наслагите на површината на камењата. На длабочина од 0.7м, поради отсуство на археолошки артефакти, истражувањето беше прекинато.

Како прелиминарен заклучок од овогодинешните истражувања, можеме да констатираме дека стратиграфските единици 1-5 потекнуваат од еден ист геолошки процес – нанос, кој се случил за време на некој од интерстадијалните или интерглацијалните фази на Квартер. Овој процес, чиј најверојатен агент е атмосферска вода, донел со себе голема разновидност на вулкански камења кои се погодни за изработка на орудија од страна на палеолитските групи луѓе. Засега останува отворено прашањето дали и артефактите, заедно со суровината биле донесени овде од некој од ридните масиви Север-Североисточно од локалитетот, или орудијата биле изработени на самото место, каде неандерталците затекнале нанос богат со суровини. Со понатамошна анализа на артефактите ќе биде утврдено дали на оваа мала територија се забележуваат типови и форми од повеќе фази на палеолитот, како и нивната концентрација во квадратите во однос на концентрацијата на речните камења користени како суровина.

Што се однесува до следни чекори во истражувањето на палеолитот на локалитетот Узун Мера, од исклучително значење е вршење на гео-морфолошки испитувања на теренот и генезата на геолошките слоеви, апсолутно датирање на неколку нивоа од песокливиот нанос, како и понатамошно детално ископување и документирање на артефактите.



Сл. 1 Сонда 4, слој 1



Сл. 2 Сонда 4, слој 2



Сл. 3 Одбиток



Сл. 4 Пукнатини од термален стрес на камењата во слој 2



Сл. 5 Квадрат 2, источен профил



Сл. 6 Квадрат 1, западен профил



Сл. 7 Сонда 4, кв. 1 и 2 по крај на ископување